

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО
Гуманітарно-педагогічний факультет
“19” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Латинська мова**

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація»

Спеціальність С4 «Психологія»

Освітня програма «Психологія (Практична соціальна психологія)»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробники:

доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, кандидат філологічних наук,
доцент Ірина ВАКУЛИК

професор кафедри філософії та міжнародної комунікації, доктор філологічних
наук, професор Василь ШИНКАРУК

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни Латинська мова

У наші дні латинська мова – це своєрідний будівельний матеріал, з якого творяться нові терміни. Адже жодна галузь науки не може обійтися без знання основ термінології, яка формується на базі латинської мови. Вивчення латини має вирішальну роль саме у професійній підготовці майбутніх фахівців, бо на ній ґрунтується значна частина професійно орієнтованих дисциплін. Латинська мова сьогодні залишається джерелом творення міжнародних номенклатур, наукової лексики. Численні латинські прислів'я, афоризми та терміни увійшли у вжиток в сучасних мовах у вигляді мовних кальок або прямих запозичень зі збереженням латинської мови.

Латинська мова полегшує розуміння коренів західного світу. Вона сприяє розвитку стратегій навчання та формуванню умінь аргументації.

Курс дисципліни призначений для ознайомлення студентів із основами латинської мови, набуття ними практичних умінь та навичок перекладу латинських текстів та використання латиномовної термінології у навчальній діяльності, а також підготовки до освоєння майбутніми психологами фахових термінів і фраз. У результаті вивчення латинської мови в університеті майбутні спеціалісти навчаються читати латинські тексти, вивчають основи граматичної будови латинської мови, оволодівають навичками перекладу латинських текстів, ознайомлюються зі шляхами і способами запозичень з латинської мови.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	С4 «Психологія (Практична соціальна психологія)»	
Освітня програма	«Психологія»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	I	I
Семестр	2	2
Лекційні заняття	15 год.	2 год.
Практичні, семінарські заняття		-
Лабораторні заняття	30 год.	-
Самостійна робота	45 год.	88 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів із основами латинської мови, допомогти набуту практичних умінь і навичок перекладу латинських текстів та використання латиномовної термінології у навчальній, науковій та виробничій діяльності. Оволодіння студентами основами латинської мови надасть їм можливість читати і перекладати латинські тексти, відкриє доступ до вільного і свідомого сприйняття наукової термінології у сфері психології.

Завдання: загальноосвітні завдання курсу полягають у розширенні лінгвістичного світогляду студентів, у підвищенні їх загальної мовної культури шляхом удосконалення навичок нормативного вживання інтернаціоналізмів греко-латинського походження. Завдяки чіткій побудові граматики та синтаксису латинська мова розвиває також уміння та навички логічного мислення.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері соціальної психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями у тому числі в полікультурному просторі.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії як у повсякденному, так і професійному житті.

ЗК9. Здатність працювати в команді, уміння організовувати роботу команди.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, у тому числі іншомовних.

Програмні результати навчання навчальної дисципліни:

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Фонетика. Морфологія														
Тема 1. Systema phoneticum Linguae Latinae: Фонетична система латинської мови.	1	12	2	-	4	-	6	12	2	-	-	-	10	
	2													
Тема 2. Systema morphologicum Linguae Latinae. Verbum.	3	12	2	-	4	-	6	10	-		-	-	10	
	4													
Тема 3. Nomen substantivum.	5	12	2	-	4	-	6	14	2	2	-	-	10	
	6													
Тема 4. Nomen adiectivum. Прикметник.	7	12	2	-	4	-	6	14	2	2	-	-	10	
	8													
Разом за змістовим модулем 1		48	8	-	16	-	24	50	6	4	-	-	40	
Змістовий модуль 2. Морфологія. Синтаксис														
Тема 1. Словотвір у системі дієслова, іменника, прикметника. Pronomen. Займенник.	9	12	2	-	4	-	6	10	-	-	-	-	10	
	10													
Тема 2. Adverbium (Прислівник). Praepositio Прийменник.	11	11	2	-	3	-	6	10	-	-	-	-	10	
	12													
Тема 3. Синтаксис. Структура простого і складного речення. Sententia simplex. Sententia composita.	13	9	2	-	4	-	3	12	-	2	-	-	10	
	14													
Тема 4. Nomen numerale: Числівник.	15	10	1	-	3	-	6	8	-	-	-	-	8	
Разом за змістовим модулем 2		42	7	-	14	-	21	40	-	-	-	-		
Усього годин		90	15	-	30	-	45	90	6	6	-	-	78	

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку латинської мови та її роль у формуванні міжнародної наукової термінології. Фонетична система латинської мови. Довгі та короткі склади наголос	2
2.	Дієслово. Граматичні категорії. Часи. Дієвідмінювання.	2
3.	Іменник. Граматичні категорії. Іменники I – V відмін.	2
4.	Прикметник. Узгодження прикметників з іменниками. Прикметники III відміни.	2
5.	Словотвір. Займенник.	2
6.	Структура речення. Прислівник. Прийменник.	2

7.	Числівник.	3
----	------------	---

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Фонетична система латинської мови. Правила вимови та наголошення. Читання	4
2.	Verbum. Часи системи інфекта	4
3.	Nomen substantivum. Особливості відмінювання іменників III відміни	4
4.	Nomen adiectivum. Узгодження прикметників з іменниками. Відмінювання атрибутивних словосполучень	4
5.	Числівники	4
6.	Займенники	4
7.	Структура простого і складного речення. Граматичний порядок слів.	4
8.	Gaudeamus. Sententiae Latinae.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Особливості вимови термінів грецького походження. Особливості наголошення термінів. Буквосполучення. Дієслово. Лексичний мінімум – латинські терміни I, II відмін. Особливості відмінювання іменників III відміни. Узгодження іменника з прикметником. Студентський гімн «Gaudeamus».	25
2	Загальні відомості про словотвір. Складання основ. Суфіксація. Префіксація. Займенник. Прийменник. Прислівник. Числівник. Структура речення. Фразеологічний мінімум – 100 сентенцій.	20

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- участь у конференціях;
- олімпіада з дисципліни.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;

— метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Фонетика. Вступ до морфології		
Практична робота 1. Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Довгі та короткі склади. Наголос.	ПРН 10, ПРН 15. Включаючи також правильну вимову та написання термінів латинського походження, що зустрічаються в спеціалізованій літературі, документації, класифікації; розрізнення морфологічних особливостей латинських слів, що входять до складу наукових назв та термінів, для їх кращого засвоєння та запам'ятовування. Уміти застосовувати знання з фонетики для правильного читання та транскрипції латинських термінів, що є основою міжнародного спілкування у науковому середовищі; використовувати латинську мову як інструмент для поглибленого вивчення спеціальних дисциплін та розуміння міжнародних стандартів і класифікацій; ефективно працювати з довідковою літературою, словниками, що містять латинську термінологію.	15
Практична робота 2. Дієслово.		15
Практична робота 3. Іменник.		15
Практична робота 4. Прикметник.		15
Самостійна робота 1. Фонетика. Вступ до морфології.		10
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Морфологія		
Практична робота 1. Словотвір. Займенники.	ПРН 10, ПРН 15. Включаючи також розуміння етимології та значення латинських коренів, префіксів, суфіксів, що формують професійну термінологію у галузі психології. Бути поінформованим про роль латинської мови у формуванні національних європейських мов, внесок класичних мов у формування міжнародної наукової термінології, вплив античної науки та літератури на розвиток нової європейської культури. Уміти ефективно працювати з довідковою літературою, словниками, що містять латинську термінологію; аналізувати морфеми (корені, префікси, суфікси), що є основою для формування професійної термінології психолога; встановлювати зв'язки між латинськими коренями та їх значенням у сучасній професійній термінології; застосовувати знання латинської мови на практиці як інструмент для подальшого	15
Практична робота 2. Прийменники. Прислівник.		15
Практична робота 3. Структура простого і складного речення. Граматичний порядок слів.		15
Практична робота 4. Числівники.		15
Самостійна робота 2. Морфологія.		10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100

	розуміння та поглиблення знань у суміжних галузях (медицина, юриспруденція, педагогіка), що є важливим для всебічної роботи психолога.	
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3864>);

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Балалаєва. О., Вакулик І. Методика використання електронних підручників для навчання латинської мови студентів аграрних ВНЗ. *Наука та освіта*, 2017, 8, 157-164.DOI 10.24195/2414-4665-2017-8-23.
<https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000419155700023>

2. Вакулик, І. І. «Гаудеамус» від джерел походження до культу. *Міжнародний філологічний часопис*. 2020. 11(2).
<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/issue/view/596>
3. Вакулик, І. І. Багатство лексичного фонду європейських мов крізь призму термінів міжнародної дипломатії. *Міжнародний філологічний часопис*. 2023. 27(2).
[https://doi.org/10.31548/philolog14\(2\).2023.05](https://doi.org/10.31548/philolog14(2).2023.05)
4. Вакулик, І. І. Гумор як опозиція ворожій пропаганді в умовах боротьби за незалежність України (XX-XXI ст.): історико-лінгвістичний аспект. *Ad Alta*, 2023.
<https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001027993900010>
5. Вакулик, І. І. Давньогрецька та латинська мови як джерело сучасної наукової термінології: монографія. Вид. 2-е, доповн. Київ: НУБіП України, 2014. 296 с.
6. Вакулик, І. І. Концепт «інформаційного простору» сьогодення: джерела, стан, перспективи. *Міжнародний філологічний часопис*. 2022.
[https://doi.org/10.31548/philolog13\(4_1\).2022.008](https://doi.org/10.31548/philolog13(4_1).2022.008)
7. Вакулик, І. І. Лінгвістичні аспекти наукової комунікації у синхронії та діяхронії. Київ: КПСервіс, 2015. 280 с.
8. Вакулик, І. І. Міжнародна складова дипломатичної термінології: вплив глобалізації та мультикультуралізму. *III International Conference, Languages for Specific Purposes and Ways of Instruction and Acquisition: Innovative Approach, Kyiv, Ukraine, 6 - 7 April 2022*.
https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u333/lsp_2022_conference_proceedings.pdf
9. Вакулик, І. І. Наукова термінологія як фактор формування наукової компетенції. Sciencerise. PC «Technology center». 2016.9.(1).
10. Вакулик, І. І. Нові термінологічні одиниці та особливості їх функціонування у мові. *Міжнародний філологічний часопис*. 2022. 13(1).
<https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/16098>
11. Вакулик, І. І. Огляд новітньої навчальної літератури з латинської мови для неспеціальних факультетів. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2012. Вип. 7. С. 300-311.-Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2012_7_32.
12. Вакулик, І. І. Що нового ми спостерігаємо при вивченні термінології. *III International Conference, Languages for Specific Purposes and Ways of Instruction and Acquisition: Innovative Approach*, 2022. С.89-91.
https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u333/lsp_2022_conference_proceedings.pdf
13. Лапідарна латина. Режим доступу: <http://ukrlife.org/main/prosvita/latyna.html>
14. Латинські словникові уроки на Інтернет Поліглоті. Режим доступу: <http://www.internetpolyglot.com/ukrainian/lessons-ln-uk>.
15. Макар, І. С. Латинська мова для студентів факультету іноземних мов: навчально-методичний посібник. Чернівці: ЧНУ: Рута, 2019. 192 с.
16. Оліщук, Р. Л. Латинська мова. Синтаксис: підручник для ВНЗ. Львів: Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 202 с.

17. Chaika, O., Vakulyk, I., Hutyriak, O. Multiculturalism in education: teaching foreign languages and translation. *Ad Alta*, 2023. <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130133/PDF/130133.pdf>
18. Тарасова, Г. М. Латинська мова для юристів = *Lingua Latina iuridicialis*: підручник. Одеса: Гельветика, 2020. 343 с.
19. Ухаль, М. М. Латинська мова: підручник. Ужгород: Говерла, 2017. 319 с.
20. Шаманова, Н. Є. Латинська мова: навчальний посібник з вивчення дисципліни. Миколаїв: НУК, 2021. 141 с.
21. Шинкарук, В. Д. (2011). *Lingua Latina iuridicialis*. Латинська мова для юристів: Підручник. Чернівці: Чернівецький нац. університет, 2011. 576 с.
22. Шинкарук, В. Д. (2020). МД - структури з підрядними з'ясувальними відношеннями в латинській мові. *International journal of philology. Міжнародний філологічний часопис*. 2020. 11 (3). С. 6-12.
23. Шинкарук, В. Д. (2020). Особливості перехідних МД-структур із з'ясувально-причиновими відношеннями в латинській мові. *International journal of philology. Міжнародний філологічний часопис*. 2020. 11 (4). С. 6-13.
24. Шинкарук, В. Д. (2021). Лінгвістичний статус МД-структур із з'ясувально-умовними відношеннями в латинській мові. *International journal of philology. Міжнародний філологічний часопис*. 2021. 12 (1). С. 6-14
25. Шинкарук, В. Д. Латинська мова: підручник для студентів гуманітарних спеціальностей. Київ: Міленіум. 2020. 533 с.
26. Шинкарук, В. Д. Семантико-синтаксична структура речень з числівниковим компонентом в латинській мові. *Міжнародний філологічний часопис*. 2020. 11(2). <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/issue/view/596>
27. Шинкарук, В. Д., Чайка О. І. (2025) Структурно-семантичні типи присудків у латинській мові. *International journal of philology*, 15 (3).
28. Шинкарук, В. Д., Чайка О. І. (2025) Числівники як спеціалізовані засоби вираження предиката кількості в латинській мові. *International journal of philology*, 15 (2).
29. Palshkov, K.; Shetelya, N.; Khlus, N.; Vakulyk, I.; Khyzhniak, I. Impact of mobile apps in higher education: Evidence on learning. *Amazonia Investiga*, 2024. 13. 74. 115-128. DOI10.34069/AI/2024.74.02.10
30. Shynkaruk, V., Chaika, O., Teleky, M. (2024). Classification of word formation categories in Latin adjectives. *International journal of philology*, 15 (4).
31. Vakulyk, I. Dynamism of information-saturated life as a reality of society existence. Publishing House «Baltija Publishing», 2024. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-480-1-6>
32. Vakulyk, I. Interstate and Interlingual Contacts in European Countries as a Reflection of Diplomatic Policy. In: International and cross-cultural communication in shaping the state's image. Publishing House «Baltija Publishing», 2025. 279-299. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/603/16218/34206-1>

33. Vakulyk, I. Minimal effort: The key to effective learning and goal attainment. *Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія*. 2025. 13(1). <https://doi.org/10.31548/hspedagog/1.2025.70>
34. Vakulyk, I. Suffixal borrowed lexical items and features of their transformation in modern European languages (on the material of modern terms). *Серія конференцій ACNS: Соціальні та гуманітарні науки*, 2023, 3, стор.02002. <https://doi.org/10.55056/cs-ssh/3/02002>
35. Vakulyk, I. Організація самостійної роботи студентів під вивчення англійської мови в сучасних умовах цифрової освіти: порівняльний контекст Китай та Європа. *Ad Alta*, 2023. 13, 2, с.63-75. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000943238300002>
36. Vakulyk, I., Koval, V., Lukiianchuk, I., Romanenko, N., Grygorenko, T., Balalaieva, O., & Oros, I. (2022). Formation of a Professional Communication Culture Among the Students Using Information Technologies. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(9), 75-82. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.9.12>
37. Vakulyk, I., Voskoboinikova, H., Haharin, M., Chabaiovskaya, M., Dovzhuk, V., & Tomashevskaya, M. (2023). Globalization of the education space in EU countries and Great Britain through radical information reform. *Amazonia Investiga*, 2023. 12(65), 29-38. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.3>